

nom cat., veg. la narració *Mar de Llamp*, en Ruyra, *Pinya de Rosa* 1), es prengué de l'it. *tromba*, pròpiament 'trompa musical'; ja S. XVIII, López, *Relació de T. Santa (AlcM)*; 1868, *SLitCosta*. *Trombó* 'instrument músic' [*SLitCosta*, 1868], pres de l'it. *trombone* [S. XIV].

Trompassar, -assada, V. *trompicar* *Trompeguera*, *trompejar*, V. *trompellot* *Trompera*, *trompeta*, -et, *trompetejar*, -eteig, *trompeter*, *trompeteria*, *trompetilla*, *trompi*, V. *trompa*

TROMPICAR, TRO(M)PEÇAR i (ES)TROMPASSAR són mots poc genuïns en català, d'ús limitat i més o menys local en la nostra llengua, en lloc dels bons i antics ENSOPEGAR i ENTREBANCAR-SE (cf. encara *ESVARAR*, *TRAVALAR*): aquells tenen llurs arrels i domini propi en els cast. i portuguesos TRO(M)PICAR i TROPEZAR. □ 1.ª doc.: *entropèçar*, 1413 (StVicentF); *trompicar*, 1851, Escrig; *trompicó* ('tropicó, tropezón'), Sanelo I, 135v1, però cf. *tropicó*, infra, s. v.

«Servant la ley evangelical, no *entropèçarà*», StVicentF (*Quar.*, 275.134). Si només fou manlleu del castellà o contagi del parlar dels xurros d'arrels aragoneses, o hi ajudà alguna influència mossàrab dels moriscos, no tenim prou elements per decidir-ho; entre altres indicis del caràcter adventici del mot hi ha la facilitat amb què cedí a la influència de PAS i *passar*, car la forma *estropassada* amb el sentit d'«ensopegada» o del «caminar trontollant», apareix ja en el valencià Fenollar, fi S. xv: «ab egual tranch, / segur en pla com en barranch, / d'estropassada ---» (85, cf. *InvlC*).

Gràcies al seu caràcter de mot afectiu i d'expressió intensiva i pintoresca, el mot es propagà cap al Nord, amb extensió intermitent, ultrapassant fins i tot els Pirineus; en aquesta extensió nòrdica dominà en gran part la varietat nasalitzada *trompeçar* (amb influència de *trompada*, a *trompons* etc., veg. *TROMPA*) i la influència del sentit i forma de *traspasar* 'anar més enllà', d'on la variant *estrompassar* [*DOrt*. 1917].⁴⁰ Ben poc usat en l'estricta cat. central [*estropessar* o *ensepegar*] *DTo.*; *estrompassar* i *estrop-*, com a desusats, Belv.], ha pres peu més ferm en el lèxic d'escr. de colorit empordanès, gironès, rossellonès, pallarès: el recordo de Pous i Pagès, Ruyra i Coromines.⁴⁵

Més enllà, ja dins el llgd.: Erau «*troumpassà* tr.: franchir, dépasser» (Mâzuc, *Gramm. Lgd., Dialecte de Pezenàs*, s. v.) i en el Sud del Roergue: «*troumpässà*: sauter ---» (Vayssier, s. v. *rescoumpässà*).

Estrompassar tr. per a 'passar més enllà, d'una camallada' a bastants punts de la zona Alt Emp.-Garrotxa i fins a la vall de Camprodon (Vilallonga, 1970); «sempre confiat, a punt de trobar que totes les coses em surten bé, que les persones no em volen mal, que la meua força em permetrà d'*estrompassar* fàcilment tots els obstacles ---», Coromines (diari del viatge a Amèrica, 1930).

Trepsà intransitiu és ben usual en el Pallars superior ('entrebancar-se' a Farrera i Tor de Vall Ferrera, 'ensopegar' Estaon de Cardós, 1932-34). A l'alt Aragó

repreu la forma amb -m- i aquí deu ser genuí, amb el grup -θj- etimològic (INTERPEDIARE), però tanmateix també contaminat per *traspassa*, *trampassar*: En Satué ens defineix *estrompadià*r a la Vall de Broto 'anar ensopegant contínuament amb algun objecte situat al nostre pas' (cf. Fenollar, supra): «ves con cuidau por ixe esbarro, que ye estrecho, que si no, *estrompacià*rás á cesta os huevos». A les Illes és cosa sobretot d'Eivissa («*entrepussà*: tropezar» PzCabre.).

Quant a *trompicar* ha restat més peculiar del P. Val. i terres de l'Ebre: «en lloc de l'*estrompassar* del Dfa. els valencians usem *trompicar*», EValor-JGiner (1950-1955); tort. *tropicó* 'sobresalt, xoc en la marca': Vergés Paulí enyorant «los pagesos del gambèto i del calcer de *traveta*, pero... no hu sé: al cor hi sento com un *tropicó*, cada vegada que penso en lo dia de demà...» (*Espurnes* v, 72).

Les arrels del castellà-portuguès TROMPICAR i les de *tropeçar* (modern TROPEZAR) en realitat eren enterament distintes. Aquí bastaria remetre als detinguts articles del DCEC/DECH. Però en donarem una concisa síntesi.

Tropezar: ll. yg. *INTERPEDIARE (variant d'INTERDIRE) amb el tractament normal en cast. i port. de -DI-com -ç-, donà *entrepeçar*, labialitzat *entropèçar*; i amb canvi d'inicial, *tropezar*, *estropèçar* etc. *Trompicar*: originàriament *tropical*, forma mantinguda pel portuguès; en cast. (on ha restat més aviat regional) alterat generalment en *trompicar* (per influència de *trompa* i els altres derivats de TROMPA, cast. i cat.). Els dos verbs se sumaren bastant, i confongueren; però *trompicar* provenia en definitiva de *trôpego* o *trôpigo* 'que camina amb dificultat', alteració de *hydropicus* 'que pateix d'hidropesia'; en cat. mateix es troba tal evolució d'aqueix terme greco-llatí *ytropic(a)*, *itropicat*, en StVicentF, BMetge i Micer Joan, si bé amb un significat vague d'infermetat (veg. *DROPO*, III, 212a 21-23). Mentre que altres llenguatges romànics li mantenen el propi, tot participant en aquesta deformació: milanès «*intrôpeg* 'idropico'» (Salvioni, *Dial. Ci. Milano*, 122).

¹ Ruyra: «pujà bruscamet, *entropassant* tres o quatre escalons d'una gambada: estava espantosa; se precipità ---» (Erkmann-Ch., *Rond.*, 35.11f.). Com que la forma castellana etimològica era *entropèçar*, sembla que, almenys en part, és des de la variant de Ruyra que nasqué per metàtesi recíproca, la més comuna *estrompassar*.

Trompill, *trompillot*, *trompinar*, -aire, *trompis*, *trompitaina*, *trompitja*, *trompitjol*, -pitxo, -pitxol, *trompons*, *trompot*, V. *trompa*

TRON, pres del ll. *thrônus*, i aquest, del gr. *θρόνος* 'cadira alta, de braços', 'tron'. □ 1.ª doc.: *tro*, *trons*, es troba alguna vegada en el S. xv; *trono*, 1695, Lacav.; *tron*, 1905.

En el S. xv només es troba rarament i en estil bíblic o amb referència greco-llatina: «Déu eternal, / fill seu, la mira / prop sa cadira; / yo, Salamó, /